

УДК 373.3/.5.018.54
DOI: 10.24144/2524-0609.2021.49.42-46

Гораш Катерина Вікторівна

кандидат педагогічних наук

старший науковий співробітник відділу інновацій та стратегій розвитку освіти

Інститут педагогіки НАПН України, м.Київ, Україна

kateryna.vik@ukr.net

<https://orcid.org/0000-0001-8625-9774>

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ ЗМІН ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДІВ ЗАГАЛЬНОЇ СЕРЕДНЬОЇ ОСВІТИ

Анотація. Статтю присвячено проблемі створення сучасного освітнього середовища в українських школах, зокрема, обґрунтовано потребу визначення основних тенденцій змін освітнього середовища та ознайомлення з ними педагогічних працівників з метою підготовки їх до проектування ефективного освітнього середовища. Мета статті – визначити та охарактеризувати ключові тенденції змін освітнього середовища закладу загальної середньої освіти в контексті сучасної освітньої реформи та світових трансформаційних процесів. У дослідженні застосовано теоретичні методи: аналіз науково-педагогічної літератури, нормативно-правових документів; узагальнення результатів досліджень ключових змін освітнього середовища шкіл в Україні та світі; синтез (визначення й характеристика основних тенденцій змін шкільного освітнього середовища). Емпіричні методи дослідження, спостереження та опитування, дали змогу виявити проблеми в освітніх середовищах експериментальних шкіл та розробити рекомендації для їх вирішення. В опитуванні взяли участь керівники шкіл (заступники керівників шкіл), учителі та учні (57 учасників). Результати дослідження: з'ясовано, що освітнє середовище українських шкіл змінюється під впливом багатьох зовнішніх і внутрішніх чинників та процесів; серед основних тенденцій змін освітнього середовища школи визначено та охарактеризовано такі, як: технологічні, соціокультурні, зміни підходів до розвитку освітнього середовища та тенденції навчання протягом усього життя.

Ключові слова: навчання протягом життя; освітнє середовище школи; підходи до розвитку освітнього середовища; технологічні та соціокультурні тенденції змін освіти.

Вступ. Українська держава і суспільство перебувають на етапі інноваційного розвитку, що передбачає трансформаційні процеси в різних галузях (державне управління, економіка тощо). Важлива роль у державних трансформаційних процесах належить освітній галузі, яка має забезпечити якість освіти і формування людського капіталу держави (забезпечити результативність державних реформ усіх галузей перебуваючи в процесі активного реформування освітньої галузі). Це означає, що педагогічні працівники мають бути підготовленими до здійснення професійної діяльності в умовах реформування і забезпечувати якість освіти. Отже, педагогічні працівники мають бути ознайомлені з сучасними тенденціями змін освітнього середовища, щоб розуміти їх сутність і наслідки та проектувати ефективне освітнє середовище в кожному закладі освіти.

Сучасні зміни освітнього середовища в закладах освіти України відбуваються під впливом інтеграційних і глобалізаційних процесів, інтенсивного технологічного прогресу та світових викликів (наприклад, таких, як глобальне потепління, пандемія Covid-19 тощо). Це зумовило модернізацію змісту й структури освіти та необхідність змін в освітньому середовищі закладів освіти, зокрема – закладів загальної середньої освіти як невід'ємного структурного складника освітньої системи, з метою забезпечення якості шкільної освіти.

Реформа «Нова українська школа» націлена на зупинення негативних тенденцій в освіті та модернізацію української школи з метою перетворення її «на важіль соціальної рівності та згуртованості, економічного розвитку і конкурентоспроможності» [1, с.5].

Основною метою реформи шкільної освіти є забезпечення формування у випускників закладів загальної середньої освіти компетентностей, необхідних людині для життя в 21-му столітті. У системі освіти закладам загальної середньої освіти належить

центральне місце: в освітньому середовищі школи формується майбутня особистість, її моральні якості, цінності, комунікативні навички та моделі суспільної поведінки, оскільки в школі людина навчається найбільшій відрізок свого життя (12 років). У школі (на відміну від університету) ще можна скорегувати дисбаланс у розвитку дитини, її світосприйнятті та поведінці й спрямувати на формування її світогляду як громадянина з активною життєвою позицією, моральними якостями та здатністю навчатися впродовж життя [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У дослідженні проблеми створення в закладах загальної середньої освіти сучасного освітнього середовища в контексті реформи української освіти актуальними є вітчизняні та закордонні наукові пошуки і результати. Зокрема, наукові підходи до виявлення сутності освітнього середовища та освітнього простору, принципи проектування сучасного освітнього середовища, його складники та функції розкрито в наукових працях І. Ахновської, Т. Водолазської та інших дослідників [2; 3]; проблеми розвитку особистості дитини в освітньому середовищі закладу світи та основи проектування розвивального освітнього середовища описано в наукових працях Н. Гонтаровської [4]; результати досліджень психолого-педагогічних особливостей проектування освітнього середовища гімназії розглядаються в працях С. Трубочевої [5].

Центром досліджень освіти та інновацій Міжнародної організації економічної співпраці та розвитку (ОЕСР) розроблено характеристики інноваційного освітнього середовища та рекомендації щодо його створення в сучасних школах [6]; зокрема А. Шлейхер (директор департаменту з питань освіти та навичок ОЕСР, керівник програми PISA) на основі узагальнених результатів досліджень освітніх середовищ різних країн визначив та описав позитивні та негативні тенденції в освіті, проаналізував причини успішності найбільш ефективних освітніх систем,

які посприяли економічному розвитку країн, і розробив рекомендації щодо забезпечення результативності сучасних освітніх реформ [7].

У дослідженнях Т.Бейтса, який визначив та охарактеризував типи освітніх середовищ та виділив онлайн середовище як перспективне для сучасної школи [8], описано компоненти ефективного освітнього середовища та принципи його побудови. У наукових працях М.Вок та ін. розглядаються проблеми створення мотивуючого освітнього середовища, дослідники акцентують увагу на потребі розроблення інструментарію для моніторингу стану освітніх середовищ з метою виявлення проблем щодо забезпечення позитивної мотивації учнів до навчання [9].

У дослідженнях освітніх середовищ шкіл, доцільно враховувати їх неоднорідність, внутрішні та зовнішні чинники, що викликають і впливають на зміни освітнього середовища, Зокрема, важливо передбачати зміни освітнього середовища, щоб запобігти проблемам і негативним наслідкам, отже доцільно визначати та досліджувати тенденції змін освітнього середовища з метою забезпечення сталого розвитку закладів загальної середньої освіти.

Мета статті – визначити та охарактеризувати ключові тенденції змін освітнього середовища закладу загальної середньої освіти в контексті сучасної освітньої реформи України та світових трансформаційних процесів.

Методи дослідження. У дослідженні змін освітнього середовища сучасної української школи застосовано такі теоретичні методи, як аналіз науково-педагогічної літератури з проблеми дослідження, нормативно-правових документів, що регламентують реформування української освіти та перспективних планів розвитку і звітної документації експериментальних і контрольних шкіл; узагальнення результатів досліджень ключових змін освітнього середовища в Україні та світі; синтез (визначення й характеристика основних тенденцій змін шкільного освітнього середовища. Емпіричні методи дослідження, спостереження та опитування адміністрацій, вчителів і учнів експериментальних і контрольних закладів загальної середньої освіти дало змогу виявити проблеми в освітніх середовищах та розробити рекомендації для їх вирішення. Усі учасники експерименту (57 учасників, з них: 5 – керівники шкіл та їх заступники; 28 – вчителі; 24 – учні середньої та старшої школи) надали інформацію про стан освітнього середовища школи, їхнє ставлення до змін та щодо готовності брати участь у створенні сучасного освітнього середовища.

Виклад основного матеріалу. Дослідження тенденцій змін освітнього середовища закладу загальної середньої освіти здійснювалось в межах науково-дослідної роботи відділу інновацій та стратегій розвитку освіти Інституту педагогіки НАПН України з теми «Організаційно-педагогічні засади проектування освітнього середовища гімназії» (Державний реєстраційний номер наукового дослідження: 0119U001259; терміни дослідження: 2019 – 2021 рр.).

На основі аналізу наукових результатів з проблеми дослідження нами було виявлено сім основних тенденцій змін освітнього середовища сучасної школи.

1) *Технологічні тенденції змін освітнього середовища* (використання інформаційно-комунікаційних і цифрових технологій в освітньому процесі).

Інтенсивний розвиток інформаційно-комунікаційних технологій сприяє активному застосуванню комп'ютерних та інтернет-технологій як пріоритетних інформаційних засобів в сучасному освітньому

середовищі школи.

Цифрове освітнє середовище має невичерпні можливості в навчанні, особливо в складних умовах організації освітнього процесу, що спричинені світовою пандемією COVID-19 та необхідністю для людини XXI століття навчатись упродовж життя.

Цифрові технології дають змогу забезпечити гнучкість та інваріантність змісту освіти; «оживити» освітній процес засобами візуальних ефектів і відеоматеріалами; використовувати опції гаджетів для дослідження та пізнання світу; забезпечити мобільність учнів і вчителів в освітньому процесі, що сприяє забезпеченню якості інклюзивної освіти та результативності таких форм освіти, як індивідуальна (екстернатна, сімейна (домашня), педагогічний патронаж на робочому місці (на виробництві) і дуальна; забезпечити диференціацію навчання, наприклад, шляхом запровадження тематичних вебінарів для поглибленого вивчення предмету тощо.

Проблемними залишаються питання готовності та організації підготовки учнів і вчителів до роботи в онлайн-середовищі. За результатами досліджень за Програмою міжнародного оцінювання студентів ОЕСР (PISA), через поширення COVID-19 можливість для онлайн-навчання зросли і можуть стати орієнтиром для освіти. Разом з тим, більшість освітніх систем не були готові до створення цифрового освітнього середовища (дослідження здійснювалось у 2018 році та базуються на репрезентативних показниках із 79-ти освітніх систем, було охоплено понад 600 000 15-річних дітей з 150 країн). У середньому в країнах ОЕСР 9% 15-річних учнів навіть не мають окремого місця для навчання вдома. У дослідженні PISA це діти, які перебувають у складних життєвих обставинах (СЖО) [10].

Проблема відсутності окремого місця для роботи і навчання в умовах дистанційної освіти є актуальною для українських учнів і вчителів. Серед опитаних понад 78% мають труднощі з організацією робочого місця для онлайн-навчання; 61% опитаних потребують оновлення комп'ютерної техніки; 27% мають низький рівень цифрової компетентності (навичок роботи з комп'ютерними програмами, інтернет-сервісами і платформами).

На державному рівні залишається проблеми інформатизації закладів освіти (наявність сучасної комп'ютерної техніки, програмного забезпечення, якісного інтернету та інформаційної безпеки суб'єктів освітнього процесу).

2) *Соціокультурні тенденції змін освітнього середовища школи* (школа як лабораторія формування громадянського суспільства в державі).

Соціокультурні зміни освітнього середовища викликані інтеграційними процесами, що відбуваються в соціальному світі, соціумі країни (міста або іншого населеного пункту); в соціальних інститутах (яким є й освіта), засобах масової інформації, сім'ї, близькому оточенні (друзі, вчителі, сусіди, клас, студентська група, трудовий колектив), та впливають на соціалізацію індивіда та формування в нього системи цінностей, переконань і уявлень про навколишній світ.

У Законах України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту» та нормативних документах, що забезпечують реформу «Нова українська школа» йдеться про безпечне, «дружнє до дитини» освітнє середовище школи [1; 11; 12]. Зокрема, безпечне освітнє середовище розглядається як сукупність умов, що забезпечують учасників освітнього процесу від фізичної та моральної шкоди, приниження честі й гідності, фізичного та психологічного насильства,

експлуатації, дискримінації, недотримання санітарних вимог тощо [11].

Соціокультурне середовище школи – це складна система соціальних і культурних складників (правила поведінки в школі, традиції, вірування), що створюють «клімат» у закладі освіти.

Безумовно сучасні соціальні і культурні проблеми українського суспільства (війна, збільшення напруженості та недовіри, зростання невизначеності тощо) негативно впливають на клімат освітнього середовища школи та її культуру.

Т. Бейс визначає культуру освітнього середовища як важливий компонент (домінуючі цінності та переконання), що забезпечує ефективність освітнього процесу; шкільна культура впливає на прийняття рішень та визначає поведінку його суб'єктів, вибір змісту та форм комунікацій [8].

Створення в закладах освіти культурного освітнього середовища, яке ґрунтується на загальнолюдських цінностях, національних традиціях і сприятливих умовах соціалізації та розвитку учнів, покращить успішність випускників у подальшому навчанні та працевлаштуванні; прийтиме формуванню добродісного кола громадян, які є запорукою «здорового» і безпечного суспільства в країні.

Культурне середовище школи є важливим чинником у забезпеченні її конкурентної переваги серед інших закладів загальної середньої освіти міста (району).

3) *Тенденції зміни підходів до розвитку освітнього середовища школи* (школа як другий дім для дитини).

У контексті суспільних перетворень та освітніх реформ змінюється підходи до організації освітнього середовища сучасної школи:

- запобігання розвитку ризикованої поведінки серед учнів (школа має залишити практику усунення негативних наслідків поведінки учнів та створити систему превентивних заходів і чітких інструкцій для учителів та учнів щодо попередження нещасним випадкам і стресовим ситуаціям в освітньому середовищі);

- кожен вчитель має власним прикладом виховувати в учнів культуру спілкування, командної роботи і співпраці, демонструвати власні навички позитивної поведінки та здорового способу життя;

- «школа наш другий дім» залучення учнів до розроблення правил поведінки в школі, дизайну освітнього середовища класу, пришкольної території (виховання відповідальності учнів за шкільне середовище і правил забезпечення здорової й безпечної школи;

- ефективність у комунікаціях з батьками (просвітницька діяльність вчителя на засадах взаємоповаги та конструктивного вирішення проблем у поведінці дитини, що спричинені проблемами в сім'ї).

Змінюється роль учителя, який стає фасилітатором (лідером, керівником) в освітньому процесі та організатором (конструктором) освітнього середовища, в якому проблеми розв'язуються колективно, із застосуванням методів обговорення та проектування.

Змінюється функціонал вчителя, який має навчити учнів розуміти потребу в навчанні та допомогти сформуванню навички самоосвіти (навчити знаходити, оцінювати, аналізувати інформацію та застосовувати знання в житті...).

4) *Тенденції навчання протягом усього життя* (освітнє середовище школи як центр підвищення кваліфікації педагогічних працівників).

Технологічний прогрес впливає на всі сфери людського життя та призводить до швидких змін

умов, засобів праці та вимог до працівника будь-якої галузі, що зумовлює потребу людини в постійному підвищенні кваліфікації (або оволодінні новою професією), щоб залишатися конкурентоспроможними на ринку праці та забезпечити гідне життя і професійний розвиток.

Це стосується і професії вчителя, який не може залишатись осторонь змін, а має передбачати зміни і управляти ними.

В основі розвитку професійної кар'єри вчителя є здатність адекватно реагувати на зміни і вдосконалювати професійні знання й навички; здатність досліджувати освітнє середовище та продумувати інноваційні ідеї, розробляти проекти і методи для забезпечення якості освітнього процесу; здатність ділитись професійними знаннями й досвідом дослідницької діяльності з іншими вчителями і студентами педагогічних закладів вищої освіти.

Отже, ефективність освітнього середовища школи залежить від умов, що забезпечують професійний і особистісний розвиток вчителів. Це дає змогу школам зростати, розширювати ринок освітніх послуг, перетворюватись на центри підвищення кваліфікації та бази навчання дорослих (педагогічної практики для студентів). Такі школи будуть привабливими для наукових установ, громад, молодих вчителів, стейкхолдерів, меценатів, усіх зацікавлених в розвитку закладу освіти.

Отже, тенденції змін освітнього середовища школи, які забезпечують професійний розвиток педагогічних працівників, дають змогу вчителям залишатись на вершині цих змін, позиціонувати себе для професійного зростання та успіху і, важливо – бути гідним прикладом для учнів.

Узагальнені результати опитування керівників шкіл та їхніх заступників (5), вчителів (28) та учнів середньої і старшої школи (24) (усього в експерименті взяли участь 57 респондентів) дали змогу зробити висновки, що 68% респондентів задовольняє стан освітнього середовища школи, 22% респонденти акцентують увагу на потреби матеріального забезпечення і організації дозвілля, 10% опитаних зацікавлені в культурному розвитку школи та створенні умов для безпечного навчання та розвитку (особистісного і професійного).

Цікавими є відповіді вчителів і учнів щодо їхньої готовності брати участь у створенні сучасного освітнього середовища: 92% учнів виявили бажання і вважають себе готовими змінювати освітнє середовище, зокрема в розробленні заходів і правил поведінки в школі та зміни дизайну шкільних приміщень; серед вчителів це – 46% (з 28 опитаних); 93% керівників шкіл та їхніх заступників вважають себе готовими до змін і виявили бажання у спільному розробленні з співробітниками наукових установ перспективних планів роботи шкіл та рекомендацій щодо розвитку сучасного освітнього середовища.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Освітнє середовище українських шкіл змінюється під впливом багатьох зовнішніх і внутрішніх чинників, глобалізаційних, інтеграційних процесів та світових тенденцій розвитку освітніх систем у сучасних реаліях постійних змін.

Серед основних тенденцій змін освітнього середовища закладу загальної середньої освіти нами визначено та охарактеризовано такі, як: 1) технологічні тенденції зміни освітнього середовища (використання інформаційно-комунікаційних та цифрових технологій у навчальному процесі); 2) соціокультурні тенденції шкільного освітнього середовища (школа як лабораторія формування громадянського

суспільства в державі); 3) тенденції зміни підходів до розвитку освітнього середовища школи (школа як другий дім для дитини); 4) тенденції навчання протягом усього життя (освітнє середовище школи як центру підвищення кваліфікації вчителів).

Одним із завдань дослідження було виявлення проблем, що перешкоджають змінам освітнього середовища українські шкіл та розроблення проєктів освітнього середовища для кожної експериментальної школи.

Результати опитування та співбесід з вчителями експериментальних шкіл дали змогу проявили проблеми недостатньої готовності вчителів до змін і заниженої самооцінки їхнього рівня інноваційної роботи; недостатності умов у школах для професій-

ного розвитку вчителів та їх підготовки до створення ефективного освітнього середовища.

Співбесіди з керівниками та заступниками директорів шкіл дали змогу виокремити таку проблему як необхідність розроблення стратегій розвитку школи з метою набуття нею статусу формуючої організації та створення команди інноваторів, здатних генерувати і розробляти інноваційні ідеї націлені на вирішення проблем освітнього середовища.

Перспективними вважаємо подальші дослідження тенденцій змін освіти України та освітніх систем інших країн з метою виявлення проблем і перспектив створення ефективного освітнього середовища школи для забезпечення якості освіти та потреб держави і суспільства.

Список використаної літератури

1. Нова українська школа. Концептуальні засади реформування середньої школи. Офіційний сайт Міністерства освіти і науки України, 2016. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf> (дата звернення: 10.10.2021).
2. Ахновська І.О. Теоретичні засади формування освітнього середовища в контексті економіки знань. *Економіка і організація управління*. 2018. № 3. С.26–34.
3. Водолазька Т.В. Освітнє середовище як «третій учитель». *Імідж сучасного педагога*. Полтава: ПОППО, 2018. № 4. С. 10–12.
4. Гонтаровська Н. Освітнє середовище як фактор особистості дитини: монографія. Київ: «Дніпро – VAL», 2010. 623 с.
5. Трубачева С. Психолого-педагогічні особливості проєктування освітнього середовища гімназії. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота*. 2019. Вип. 2 (45). С.205–208.
6. OECD. Environnements pédagogiques et pratiques novatrices. OECD Publishing, Paris, 2014. URL: <https://doi.org/10.1787/9789264203587-3-fr>
7. Шлейхер А. *Найкращий клас у світі: як створити освітню систему 21-го століття* / Переклала з англ. Г.Лелів. Львів: Літопис, 2018. 296 с.
8. Bates T. *Teaching in a Digital Age. Subtitle: Guidelines for designing teaching and learning*, 2019. URL: <https://pressbooks.bccampus.ca/teachinginadigitalagev2>. (дата звернення: 10.10.2021).
9. Vock M., Gronostaj A. Umgang mit Heterogenität in Schule und Unterricht. Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung, 2017. URL: <https://library.fes.de/pdf-files/studienfoerderung/13277.pdf> (дата звернення: 09.10.2021).
10. Шлейхер А. Інсайти від PISA про наявність та використання цифрових інструментів для навчання / Переклала з англ. О.Головіна. Нова українська школа. 2020. URL: <https://nus.org.ua/articles/insajty-vid-pisa-pro-nayavnist-ta-vykorystannya-tyfrovyyh-instrumentiv-dlya-navchannya/> (дата звернення: 08.10.2021).
11. Про освіту: Закон України від 05 вер. 2017 р. № 2145-VIII. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page> (дата звернення: 11.09.2021).
12. Про загальну середню освіту: Закон України від 16.01.2020 № 463-IX. Дата оновлення: 01.08.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text> (дата звернення: 14.10.2020).

References

1. Ofitsiyni sait Ministerstva osvity i nauky Ukrainy (2016). Nova ukrainska shkola: Kontseptualni zasady reformuvannya serednoi shkoly [New Ukrainian school: Conceptual foundations of secondary school reform]. <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/nova-ukrainska-shkola-compressed.pdf>. [in Ukrainian].
2. Akhnovska, I.O. (2018). Teoretychni zasady formuvannya osvitnoho seredovyscha v konteksti ekonomiky znan [Theoretical foundations of the educational environment in the context of the knowledge economy]. *Ekonomika i orhanizatsiia upravlinnia* 3, 26–34. [in Ukrainian].
3. Vodolazka, T.V. (2018). Osvitnie seredovyshe yak «tretii uchytel». [Educational environment as a «third teacher»]. *Imidzh suchasnoho pedahoha*, 4, 10–12. [in Ukrainian].
4. Hontarovska, N. (2010). *Osvitnie seredovyshe yak faktor osobystosti dytyny* [Educational environment as a factor of the child's personality]. Dnipro – VAL». [in Ukrainian].
5. Trubacheva, S. (2019). Psykholoho-pedahohichni osoblyvosti proektuvannya osvitnoho seredovyscha himnazii. [Psychological and pedagogical features of designing the educational environment of the gymnasium]. *Scientific Bulletin of Uzhhorod National University. Series: Pedagogy. Social Work*, 2 (45), 205–208. [in Ukrainian].
6. OECD. (2014). Environnements pédagogiques et pratiques novatrices. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/9789264203587-3-fr>
7. Shleikher, A. (2018). *Naikrashchiy klas u sviti: yak stvoryty osvitniu systemu 21-ho stolittia* [The best class in the world: how to create an educational system 21st century]. Litopys. [in Ukrainian].
8. Bates, T. (2019). *Teaching in a Digital Age. Subtitle: Guidelines for designing teaching and learning*. <https://pressbooks.bccampus.ca/teachinginadigitalagev2>.
9. Vock, M., & Gronostaj, A. (2017). *Umgang mit Heterogenität in Schule und Unterricht*. Friedrich-Ebert-Stiftung.
10. Shleikher, A. (2020). *Insajty vid PISA pro naiavnist ta vykorystannya tsyfrovyykh instrumentiv dlia navchannya* [Insights from PISA on the availability and use of digital learning tools]. <https://nus.org.ua/articles/insajty-vid-pisa-pro-nayavnist-ta-vykorystannya-tyfrovyyh-instrumentiv-dlya-navchannya/>. [in Ukrainian].
11. Pro osvitu: Zakon Ukrainy vid 05 ver. 2017 p. № 2145-VIII. [On education: Law of Ukraine of September 5. 2017 № 2145-VIII]. <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page>. [in Ukrainian].
12. Pro zahalnu seredniu osvitu: Zakon Ukrainy vid 16.01.2020 № 463-IX. Data onovlennia: 01.08.2020 [On general secondary education: Law of Ukraine of 16.01.2020 № 463-IX. Updated: 01.08.2020]. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>. [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 18.10.2021 р.
Стаття прийнята до друку 23.10.2021 р.

Horash Kateryna

Candidate of Pedagogical Sciences, (Ph.D.)

Senior researcher at the Innovations and Education Development Strategies Department
Institute of Pedagogy of the NAES of Ukraine, Kyiv, Ukraine

CURRENT TRENDS OF CHANGES IN THE EDUCATIONAL ENVIRONMENT OF GENERAL SECONDARY EDUCATION INSTITUTIONS

Abstract. The article is devoted to the problem of creating a modern educational environment in Ukrainian schools, in particular, it is substantiated the need to identify and study the main trends in the school educational environment change in order to familiarize teachers and prepare them to design an effective educational environment. The purpose of the article is to identify and characterize the key trends in the educational environment change of general secondary education institution in the context of educational reform in Ukraine and global transformation processes. Theoretical methods were used in the research, such as: analysis of scientific and pedagogical literature, normative-legal documents and reporting documentation of experimental schools; generalization of the research results of changes in the educational environment of schools in Ukraine and the world; synthesis (definition and characterization of the main trends in the school educational environment change). Empirical research, observation and survey methods, have made it possible to identify problems in the educational environment organization of the experimental schools and develop recommendations for their solution. The survey was conducted among school principals, teachers and students of secondary and high school (a total of 57 participants). As a result of the study external and internal factors were identified which influence the changes in the educational environment of Ukrainian schools; the main trends in the school educational environment change were identified and characterized: 1) technological trends in the educational environment change; 2) socio-cultural trends in the school educational environment change; 3) trends in changing approaches to the development of the educational environment of the school; 4) trends in lifelong learning. We consider the perspectives for further research in studying the trends in education change in Ukraine and educational systems development of different countries to be promising in order to identify problems and prospects for creating an effective educational environment to ensure the quality of Ukrainian education.

Key words: lifelong learning; educational environment of the school; technological and socio-cultural trends in education change; approaches to the development of the educational environment.